

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

RPO-740412-I/13/KM

00-090 Warszawa   Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77   Fax 22 827 64 53

Warszawa, 19. VIII. 2013

Pan

Jarosław Duda

Pełnomocnik Rządu ds.

Osób Niepełnosprawnych

ul. Nowogrodzka 1/3/5

00-513 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

W 2012 r. dofinansowanie nauki studentów z niepełnosprawnościami, realizowane w ramach programu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych „Student II”, zostało przeniesione do form wsparcia przewidzianych w programie „Aktywny samorząd”, finansowanego przez powiaty. Jednocześnie PFRON zakończył program „Pitagoras”, w ramach którego udzielane było wsparcie studentom niesłyszącym, głównie na usługę tłumacza migowego. W związku z tymi zmianami pojawiają się wątpliwości, z jakich źródeł powinna być finansowana usługa tłumacza na uczelniach wyższych.

Z różnych źródeł otrzymuję informacje o problemach związanych z finansowaniem tłumaczy w szkołach wyższych. Współczynnik wsparcia dla studentów z defektem słuchu jest najwyższy w algorytmie naliczania dotacji dla studentów z niepełnosprawnościami¹, a mimo tego uzyskana z budżetu państwa kwota na edukację studenta niesłyszącego jest zdecydowanie niewystarczająca. W konsekwencji student głuchy ma zapewnioną usługę tłumacza języka migowego tylko wtedy, gdy uczelnia dopłaca do tej usługi z własnych środków finansowych. Przykładowo, na Akademii Górniczo-Hutniczej koszt usługi tłumacza języka migowego w roku akademickim 2011/2012 wyniósł 56 476,92 zł, z czego 12 530 zostało

¹ Współczynnik wynosi 3,6 dla studentów głuchych i słabosłyszących, 2,9 z dysfunkcją wzroku lub narządu mchu i współczynnik 1,4 dla pozostałych studentów z niepełnosprawnościami.

pozyskane ze środków programu Pitagoras². Oznacza to, że prawie 80% kosztów finansowania tłumaczenia na język migowy uczelnia musi pokryć we własnym zakresie. W związku z tym, mimo przyjęcia najwyższego współczynnika w algorytmie naliczania dotacji, uzyskiwane przez uczelnię z budżetu państwa środki finansowe pokrywają jedynie małą część kwoty potrzebnej dla zapewnienia usługi tłumacza języka migowego.

W mojej ocenie powyższa forma wsparcia studentów niesłyszących lub słabosłyszących jest tylko jedną z możliwości finansowania tłumaczy. Dodatkowe wsparcie finansowe zostało przewidziane w ustawie z dnia z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 ze zm.). Zgodnie bowiem z art. 35a ust. 1 pkt 7 lit. f tej ustawy, do zadań powiatu należy dofinansowanie usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika. W związku z regulacją ustawy należy stwierdzić, że student może zwrócić się o dofinansowanie usługi tłumacza do powiatu. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego wskazała w swoim piśmie z dnia 22 marca 2013 r., będącym odpowiedzią na moje wystąpienie, że w jej ocenie zakończenie realizacji programu „Pitagoras 2007” nie wpłynie na sytuację osób niesłyszących. Pani Minister wskazała bowiem, że otrzymanie wsparcia na usługę tłumacza jest zadaniem powiatu, co wynika z ustawy *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*. W załączeniu przesyłam kserokopię pisma Pani Minister.

Odmienna interpretacja, przyjmująca, że wsparcie z PFRON na usługę tłumacza nie jest możliwe, prowadzi do ograniczenia dostępu do szkolnictwa wyższego osobom niesłyszącym. Jak zostało wyżej wskazane, środki otrzymywane przez uczelnię na kształcenie studenta niesłyszącego z budżetu są zbyt małe, aby zapewnić dostęp do tłumacza. Taka sytuacja z kolei prowadzi do naruszenia Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. poz. 1169), ratyfikowanej przez Polskę w dniu 6 września 2012 r. Zgodnie bowiem z art. 24 ust. 5 Konwencji, państwa-strony muszą zapewnić, że osoby z niepełnosprawnościami będą miały dostęp do powszechnego

² Dane przedstawione w prezentacji multimedialnej na temat „Sytuacji studentów głuchych po wejściu ustawy o języku migowym”, przygotowanej przez Andrzeja Wojtowicza i przedstawionej na konferencji „Pełnosprawny student VI” w Krakowie w dniu 23 października 2012 r. Prezentacja jest dostępna na stronie internetowej <http://www.firr.org.pl/index.php/pl/konferencje/441-pelnosprawny-student-vi>.

szkolnictwa wyższego (...), bez dyskryminacji i na zasadzie równości z innymi osobami. W dalszej części przepis stanowi, że w tym celu państwa są zobowiązane zapewnić racjonalne usprawnienia dla osób niepełnosprawnych. Odnosząc powyższą regulację do uprawnień przysługujących osobom niesłyszącym należy stwierdzić, że obowiązkiem państwa jest zapewnienie tłumacza języka migowego dla niesłyszących studentów, gdyż zagwarantowanie usługi tłumacza jest jedyną drogą do zapewnienia osobie głuchej pełnego dostępu do edukacji.

Tymczasem docierają do mnie sygnały, że otrzymanie wsparcia ze środków powiatu na dofinansowanie nauki na uczelni wyższej spotyka się z odmową. Przykładowo, prezydent Miasta K. odmówił przyznania usługi tłumacza języka migowego, wskazując, że to na uczelnię, zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2005 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 ze zm.), został nałożony obowiązek stworzenia studentom warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia. W ocenie prezydenta nie ma możliwości dofinansowania usługi tłumacza, gdyż prowadziłyby to do zastępowania środków dotacji budżetowej, które otrzymuje uczelnia, środkami PFRON³.

Wskazana interpretacja przepisów prawa, stosowana przez organy, budzi zaniepokojenie co do możliwości wsparcia studentów niesłyszących, biorąc pod uwagę wysokość dofinansowania, jaką uczelnia otrzymuje na jednego studenta. W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. *o Rzeczniku Praw Obywatelskich* (Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o przedstawienie stanowiska na temat możliwości finansowania usługi tłumacza języka migowego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przez powiaty.

Załącznik 2

Z poważaniem

³ Por. załączoną do pisma zanonimizowaną kserokopię decyzji Prezydenta Miasta K..